

IIDESJÄRVEN PESIVÄN VESI-, LOKKI- JA RANTALINNUSTON PISTE- JA POIKUELASKENNAT 2022

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

26.9.2022

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. MENETELMÄT	3
3. TULOKSET.....	4
3.1 Yleistä	5
3.2 Lajikohtaiset tulokset.....	6
4. YHTEENVETO	12
5. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	12
LIITE 1. Pistelaskentojen havainnot	
LIITE 2. Poikuelaskennoissa havaitut vesilintupoikueet	

Kannen kuva: Näkymä itärannan lintutornista järvelle.

Pohjakartta ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 09/2022

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

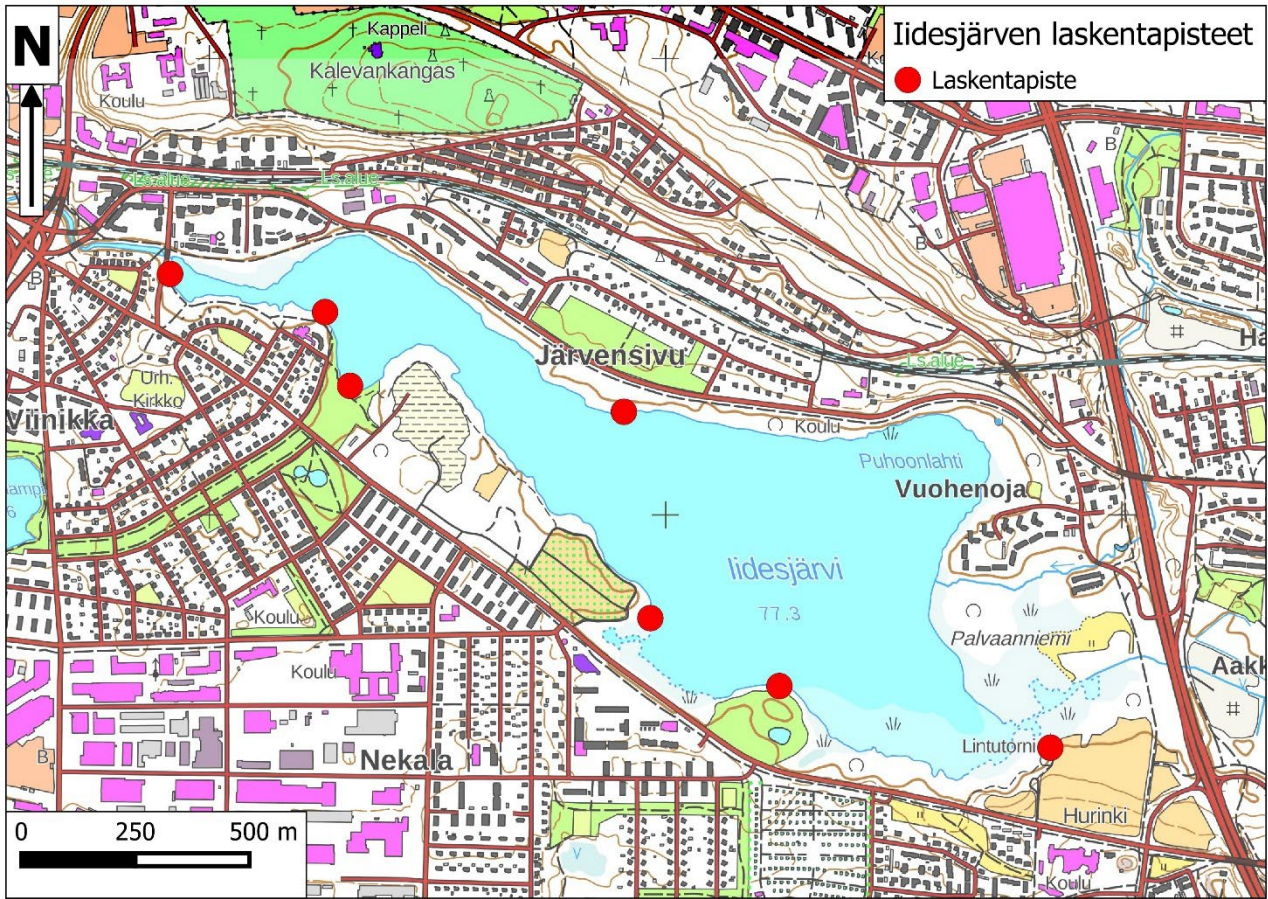
Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluyksikkö ja kiinteistötoimi tilasivat Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Iidesjärvellä pesivän vesi-, lokki- ja rantalinnuston selvityksen. Selvityksellä pyritään seuraaman järvellä tehdyn lintuvesikunnostuksen vaikutuksia. Selvityksen maastotyöt teki ja tämän raportin kirjoitti FM (biologi) Turukka Korvenpää.

2. MENETELMÄT

Iidesjärvellä suoritettiin toimeksiannon mukaisesti kaksi rannalta käsin tehtyä pistelaskentaa. Laskentapäivät olivat 9.5. ja 23.5.2022. Laskennat tehtiin aamuisin klo 9-12. Sää oli kumpanakin aamuna heikkotuulinen ja poutainen ja näkyvyys oli hyvä. Laskentapisteen olivat samat kuin vuonna 2021 (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy). Laskentapisteen on merkitty karttaan 1. Yhteensä niitä oli seitsemän. Yhtä lukuun ottamatta kaikki pisteet sijaitsivat järven etelärannalla. Pisteistä pystyttiin laskemaan hyvin koko järven alue. Laskennat aloitettiin lintutornista ja pisteeltä toiselle siirryttiin jalan samalla lintuja havainnoiden. Siirtymä pyrittiin tekemään mahdollisimman ripeästi, jotta riski laskea samoja lintuyksilöitä useampaan kertaan olisi pienempi. Apuna käytettiin kiikaria, kaukoputkea, gps -laitetta sekä tulostettuja paperikarttoja, joihin merkittiin havaitut yksilöt ja parvet. Parvista merkittiin muistiin yksilömäärä ja sukupuolijakauma lajeilla, joilla sukupuolen voi määrittää kiikarilla tai kaukoputkella.

Pistelaskentojen lisäksi tehtiin kaksi poikuelaskentaa. Nämä laskennat suoritettiin 6.7. ja 18.7.2022 aamuisin klo 7-10 välisenä aikana. Sää oli kumpanakin aamuna heikkotuulinen ja poutainen ja näkyvyys hyvä. Kumpikin poikuelaskentakerta suoritettiin rannalta käsin käyttäen samoja laskentapistettä kuin kevään pistelaskennassa. Myös pisteeltä toiselle siirryttäessä tehdyt havainnot merkittiin luonnollisesti muistiin. Poikuelaskennassa noudatettiin Luonnonvarakeskuksen vesilintujen poikuelaskentaohjeita. Etukäteen tulostetuille paperikartoille merkittiin kunkin vesilintupoikueen sijainti, laji, poikasten lukumäärä sekä sorsilla, telkällä ja tukkasotkalla poikasten ikäluokka. Lisäksi kartoille merkittiin ilman poikasia liikkuneet aikuiset yksittäiset linnut ja lintuparvet, joista laskettiin yksilömäärä erotellen naaraat ja koiraat, jos sukupuolen voi määrittää kiikarilla tai kaukoputkella.

Kartta 1. Laskentapisteiden sijainti.

Iidesjärvelle on rakennettu pesälautta naurulokkien käyttöön. Muiden laskentojen ohessa kirjattiin tiedot lautalla havaituista pesivistä naurulokeista ja niiden poikasista.

Laskentojen lisäksi hyödynnettiin Tiira -lintuhavaintopalveluun Iidesjärveltä ajalta 15.4.-30.5.2022 talletettuja havaintoja, jotka saatiin käyttöön Pirkanmaan lintutieteelliseltä yhdistykseltä.

3. TULOKSET

Havaintojen parimäärätulkinnassa noudatettiin Luonnontieteellisen keskusmuseon vesilintujen laskentaohjeiden tulkintaohjeita. Yhteenveto tuloksista ja vuosien 2016 ja 2021 laskentojen parimäärät on esitetty taulukossa 1. Lajikohtaisia tuloksia käsitellään jäljempänä. Kartoilla esitetään lähinnä silmälläpidettävien ja uhanalaisten lajien esiintymisalueita.

3.1 Yleistä

Iidesjärvellä pesivässä vesi-, lokki- ja rantalintulajistossa ei ole tapahtunut kovin suuria muutoksia vuoteen 2021 verrattuna. Nokikana ja silkkiuikku ovat edelleen runsaita ja sinisorsan ja telkän parimäärät näyttävät kasvaneen. Naurulokkeja pesi järvelle asennetulla pesälautalla nyt enemmän kuin aiemmin, minkä lisäksi naurulokit pesivät jälleen myös lintutornin edustalla. Pesimätulos oli kuitenkin edelleen huono. Uusia pesimälajeja vuoteen 2021 verrattuna olivat ainakin heinätavi, kurki ja kaulushaikara.

Laji	Parimäärä 2016	Parimäärä 2021	Parimäärä 2022
laulujoutsen	1	1	1
haapana	2	2	2
harmaasorsa	0	0-1	1 (?)
tavi	3	4	3
sinisorsa	12	16	25
heinätavi	0	0	1
lapasorsa	2	0-1	1
punasotka	3	1	1
tukkasotka	0	1	1
telkkä	7	6	15
silkkiuikku	10	15	15
kurki	0	0	1
luhtakana	0	1	5
liejukana	2-3	1	2
nokikana	5-6	12	14
kurki	0	0	1
taivaanvuohi	1	0-1	0
rantasipi	1	1	1
naurulokki	161	20	57-60
kalalokki	1?	0	0
ruokokerttunen	40	väh. 20	väh. 22
rytikerttunen	2	5	2
pajusirkku	10	väh. 9	väh. 8

Taulukko 1. Vuosina 2016, 2021 ja 2022 Iidesjärvellä pesineiden vesi-, lokki- ja rantalintujen arvioidut parimäärät.

3.2 Lajikohtaiset tulokset

LAULUJOUTSEN

Laulujoutsen pesi lintutornin edustalla vuoden 2021 tapaan (kartta 2). Parilla oli heinäkuussa peräti 7 poikasta.

HAAPANA

Haapana on tuoreimmassa uhanalaosuusarvioinnissa luokiteltu vaarantuneeksi. lidesjärvellä pesi vuonna 2022 laskentojen mukaan kaksi haapanaparia. Molemmissa poikueissa havaittiin vain yksi poikanen, joten poikastuotto vaikutti selvästi heikommalta kuin vuonna 2021. Molemmat poikueet nähtiin edellisvuoden tapaan järven länsipäässä. Haapanoita on tyypillisesti lidesjärvellä pesinyt 2000-luvulla vuosittain yhdestä kahteen paria, joten lajin parimäärässä ei ole tapahtunut muutosta suuntaan tai toiseen.

HARMAASORSA

Viime vuosikymmeninä Suomessa runsastunut harmaasorsa ei ole pesinyt lidesjärvellä vuosina 2006, 2011 tai 2016, mutta yritti mahdollisesti pesiä vuonna 2021. Pistelaskennoissa havaittiin nyt yksi koiras 9.5. ja toukokuulta 2022 on Tiiraan tallennettu useita havaintoja harmaasorsaparista. Pesintä oli siten todennäköinen.

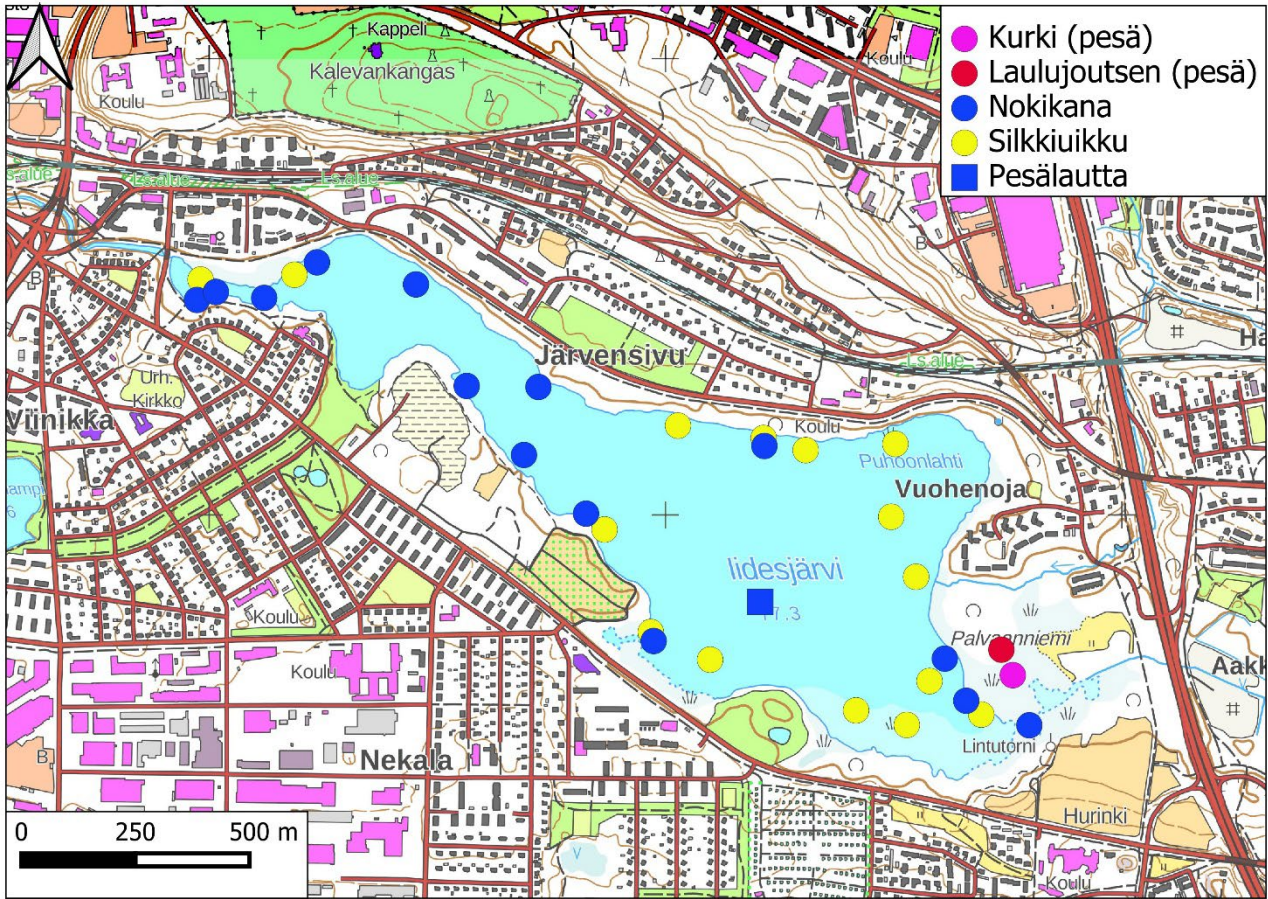
TAVI

Tavi oli aiempien laskentojen tapaan harvalukuinen pesimälaji. Vuonna 2022 lidesjärven parimäärä oli 3, mutta poikueita havaittiin vain 2, joista molemmissa oli 18.7. 5 poikasta. Vuonna 2021 parimäärä oli 4 ja vuonna 2016 3.

SINISORSA

Arvioitu parimäärä oli 25, mikä on selvästi enemmän kuin vuosina 2016 ja 2021. Poikueita havaittiin 18.7. kaikkiaan 7, mutta poikasia niissä oli vain 1-3. Poikueet selviytyivät siten vuotta 2021 heikemmin. Poikasten iät vaihtelivat tänäkin vuonna varsin paljon samanakin päivänä tavattujen poikueiden välillä.

Kartta 2. Nokikanan ja silkkiuikun reviirit, laulujoutsenen ja kurjen pesät sekä pesälautta.

HEINÄTAVI

Voimakkaasti taantunut ja vaarantuneeksi luokiteltu heinätavi ei pesinyt lidesjärvellä vuosina 2006, 2011, 2016 ja 2021. Vuonna 2022 järvellä oli yksi pari (Tiira). Heinätavi on rehevien lintujärvien harvalukuinen laji, ja lidesjärven itäpää onkin sille hyvin sopiva pesimäympäristö.

LAPASORSA

Tehdyissä laskennoissa ei tavattu lainkaan lapasorsia, mutta Tiiraan on merkitty pesintään viittaava havainto paikallisesta lapasorsaparista 2.5. ja 8.5.2022. lidesjärvellä on pesinyt 2000-luvulla vuosittain yleensä 2 lapasorsaparia. Pesinnät ovat sijoittuneet järven rehevään itäpäähän.

PUNASOTKA

Erittäin voimakkaasti taantunut ja äärimmäisen uhanalaiseksi luokiteltu punasotka vaikuttaa vähentyneen lidesjärvelläkin. Vuonna 2016 järvellä pesi 3 paria, mutta vuosina 2021 ja 2022 enää yksi pari. Tosin parimäärä on 2000-luvullakin vaihdellut yhdestä kahteen.

TUKKASOTKA

Voimakkaasti taantunut, erittäin uhanalaiseksi luokiteltu tukkasotka ei pesinyt lidesjärvellä vuosina 2006, 2011 ja 2016. Vuonna 2021 järvellä pesi yksi pari, mutta pesintä ei onnistunut, sillä järvellä ei nähty yhtään poikuetta. Vuonna 2022 tulos oli vähän parempi, sillä ainakin vielä 18.7. havaittiin emolintu ja yksi poikanen.

TELKKÄ

Pesivien telkkien määrä näyttää lisääntyneen selvästi vuoteen 2021 verrattuna. Nyt pareja oli 15 kun vuonna 2021 niitä tulkittiin olleen 6. Parimäärän arviointi on kuitenkin vaikeaa mm. pitkään jatkuvan muuton vuoksi. Poikueita havaittiin 8, mutta poikasten elossa säilyvyys oli heikko. Heinäkuussa kussakin poikueessa oli useimmiten vain 1-2 poikasta.

SILKKIUIKKU

Silmälläpidettävä silkkiuikku näyttää runsastuneen lidesjärvellä. Kun 2000 -luvun laskennoissa havaittiin 9-10 pesivää paria, oli pareja vuosina 2021 ja 2022 15 (kartta 2). Huomattava osuus pesistä tuhoutuu esimerkiksi aallokossa, mutta vuonna 2022 haudonta onnistui kohtuullisen hyvin, sillä heinäkuussa havaittiin 12 poikuetta. Suuri osa poikasista kuitenkin menehtyi, sillä nähdyt poikueet olivat pieniä. Niissä oli vain 1-2 poikasta.

KAULUSHAIKARA

Kaulushaikaroita kuultiin vuonna 2022 niin Puhonlahdella (Tiira) kuin lintutornin edustallakin.

LUHTAKANA

Luhtakanoja havaittiin vuonna 2022 ainakin viisi eri yksilöä (Tiira). Havaintopaikkoja oli mm. Puhonlahdella, etelärannan matonpesupaikan kohdalla sekä järven itä- ja länsipäissä

(kartta 3). Laji ei ole lidesjärvellä aivan vuosittainen, sillä esimerkiksi vuonna 2016 ei havaittu yhtään yksilöä.

LUHTAHUITTI

lidesjärvellä ei havaittu yhtään luhtahuittia vuonna 2022 kuten ei myöskään vuosina 2016 ja 2021.

LIEJUKANA

Liejukana pesii lidesjärvellä säännöllisesti. Parimäärä on 2000-luvulla vaihdellut yhdestä kolmeen. Vuonna 2022 järvellä oli kaksi reviiriä – toinen etelärannan matonpesupaikan vieressä ja toinen järven itäpäässä (Tiira, kartta 3). Näillä paikoilla liejukana on pesinyt monesti aiemminkin.

NOKIKANA

Suomessa voimakkaasti taantunut ja erittäin uhanalaiseksi luokiteltu nokikana on säilynyt lidesjärven tunnusomaisena pesimälintuna. Parimäärissä on ollut 2000-luvulla suurta vuosittaista vaihtelua, mutta vuonna 2022 järvellä pesi 14 paria (kartta 2). Pesinnät keskittyvät järven rehevimmille rannoille itä- ja länsipäähän sekä etelärannalle. Ne onnistuivat melko hyvin, sillä heinäkuussa nähtiin useita poikueita, joista kahdessa suurimmassa oli 5 poikasta.

KURKI

Kurki pesi lintutornin luoteispuolella Palvaanniemessä vuonna 2022 (kartta 2). Pesintä ei kuitenkaan ilmeisesti onnistunut, sillä kurjen poikasista ei ole järveltä havaintoja.

TAIVAANVUOHI

Silmälläpidettävä taivaanvuohi on kuulunut joinakin vuosina lidesjärven pesimälinnustoon. Itäpäähän luhdalla on 2000-luvulla soidintanut 0-2 koirasta. Tiiraan on merkitty havaintoja järven itäpäässä soidintavasta koiraasta myös toukokuun alussa 2022, mutta nämä linnut ilmeisesti jatkoivat muuttoaan.

RANTASIPI

Iidesjärvellä oli yksi rantasipin reviiri sekä vuonna 2021 että 2022.

NAURULOKKI

Ketut, supikoirat ja minkin ovat tuhonneet Iidesjärvellä säännöllisesti suurimman osan vaarantuneen naurulokin pesinnöistä. Järvelle asennettiin talvella 2020-2021 pesälautta (kartta 2, kuva 1), jotta naurulokkien pesinnät olisivat paremmin turvassa pedoilta. Lokit ottivatkin lautan omakseen, eivätkä vuonna 2021 pesineet muualla Iidesjärvellä. Myös tänä vuonna lautta oli naurulokkien suosiossa. Siltä laskettiin 23.5.2022 52 hautovaa lintua. Lisäksi naurulokkeja pesi jälleen lintutornin edustalla, josta laskettiin 5 pesää. Tiiraan on lintutornin edustalta ilmoitettu 8 hautovaa naurulokkia 19.5.2022. Vaikka naurulokkien parimäärä jääkin vielä kauas esimerkiksi vuodesta 2016, vaikuttaa laji kuitenkin olevan elpymässä Iidesjärvellä. Sen sijaan poikastuotto oli ilmeisesti yhä huono (mm. Tiira). Nuoria lintuja havaittiin heinäkuussa vain muutamia, joskin on mahdollista, että ne olivat ennättäneet jo siirtyä muualle.

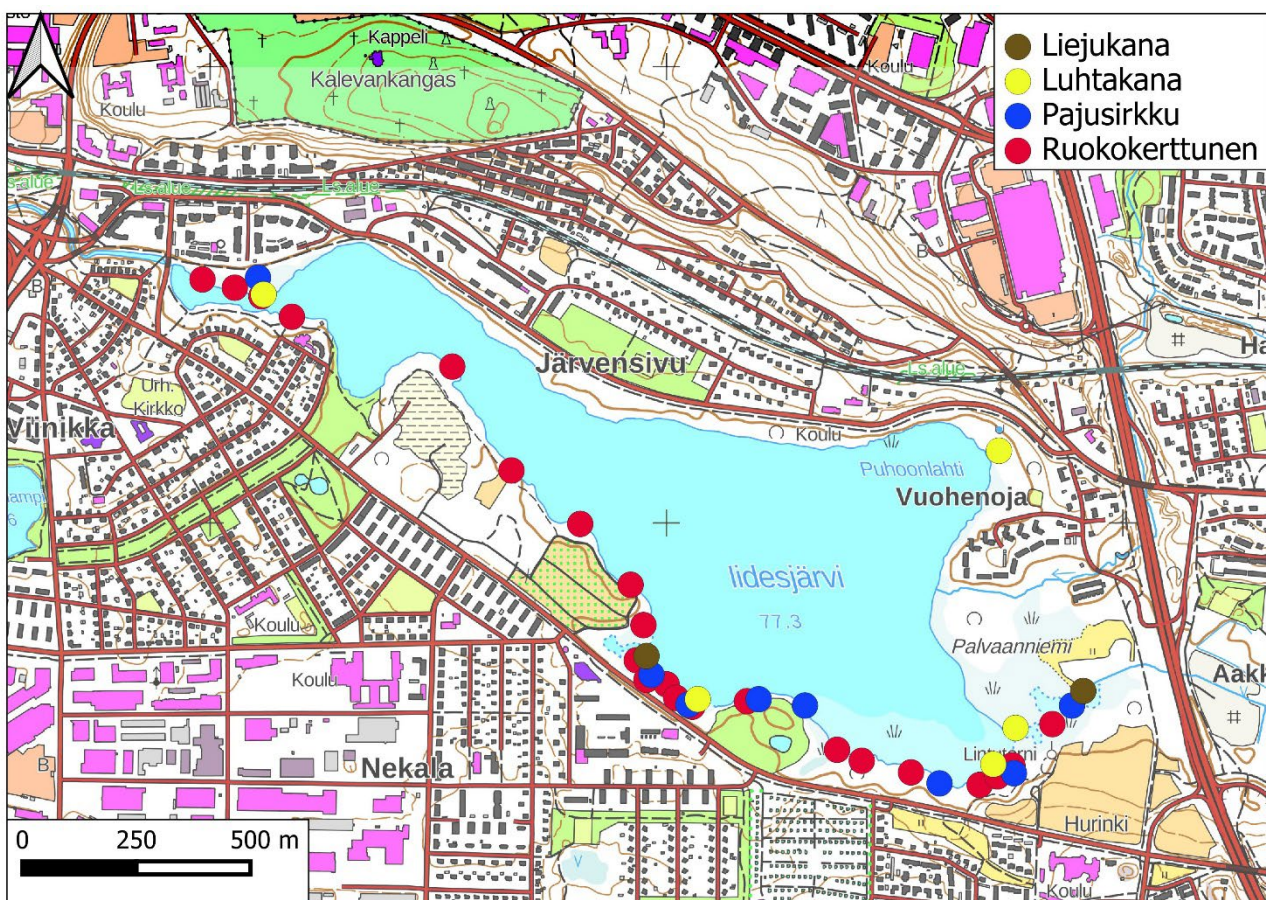
Kuva 1. Naurulokkeja pesälautalla 23.5.2022.

RUOKOKERTTUNEN

Silmälläpidettävä ruokokerttunen on runsas pesimälintu lidesjärven ruovikoissa, luhdilla ja rantapensaikoissa. Järvellä on pesinyt 2000-luvulla kymmeniä pareja. Tähän työhön ei sisältynyt yölaulajalaskentoja, minkä lisäksi laskentoja ei tehty ruokokerttusen parhaan laulukauden aikaan. Pistelaskennoissa järveä ei myöskään kierretty kokonaan ympäri, mikä vähensi varsinkin Puhoonlahdella havaittua yksilömäärää. Tässä työssä paikannettiin 22 reviiriä (kartta 3), mikä vastaa tarkoin vuoden 2021 reviirimäärää. Todellinen määrä on varmasti suurempi.

RYTIKERTTUNEN

Rytikerttunen on Pirkanmaalla ja myös lidesjärvellä huomattavasti harvalukuisempi kuin ruokokerttunen. Se pesii nimensä mukaisesti ruovikoissa. Vuonna 2022 järvellä oli ainakin 2 reviiriä, jotka sijaittivat Puhoonlahdella ja taimistolla (Tiira). lidesjärvellä on ollut 2000 -luvulla vuosittain 0-5 reviiriä.

Kartta 3. Liejukanan, luhtakanan, ruokokerttusen ja pajusirkun reviirit.

PAJUSIRKKU

Vaarantunut pajusirkku pesii ruovikoissa, luhdilla ja rantapensaikoissa. Laskennoissa löydettiin 8 reviiriä (kartta 3), mutta pajusirkun laulukauteen ajoittuvissa pistelaskennoissa järveä ei kierretty kokonaan ympäri. Lähinnä Puhoonlahdella ja Palvaanniemen rannalla mahdollisesti sijainneista reviiereistä ei siten ole tietoa. Vuoden 2016 laskennoissa Puhoonlahdella olikin yksi pajusirkun reviiri, mutta muut reviiirit sijaitsivat tuolloinkin vuosien 2021 ja 2022 tapaan järven etelärannalla. Kaiken kaikkiaan pajusirkun kanta lidesjärvellä näyttää vakaalta.

4. YHTEENVETO

lidesjärvelle asennettiin talvella 2020-2021 pesälautta, jotta naurulokkien pesinnät onnistuisivat paremmin. Aiempina vuosin pienpedot ovat tuhonneet lähes kaikki lokkien pesät. Naurulokit ottivat pesälautan omakseen ja lautalla pesi vuonna 2022 jo enemmän naurulokkeja kuin vuonna 2021. Nyt pesintöjä oli jälleen myös lintutornin edustalla. Pesimätulos oli kuitenkin yhä melko heikko. Järven rannoilla olisi hyvä pyytää pienpetoja, jotta lokkien ja muiden lintujen pesät säästyisivät paremmin saalistajilta. Järvelle olisi myös hyvä asentaa toinenkin pesälautta.

Järven muussa linnustossa ei ole tapahtunut suuria muutoksia vuoden 2016 laskentaan verrattuna. Punasotka kuuluu edelleen pesimälajistoon, vaikka vuonna 2022 järvellä pesikin vain yksi pari. Nokikanojen ja silkkiuikkujen parimäärät ovat edelleen ilahduttavan suuria ja laulujoutsen on asettunut ilmeisen pysyväksi osaksi lidesjärven pesimälinnustoa. Nyt järven pesimälinnustoon ovat asettuneet myös kaulushaikara ja kurki.

5. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2021. lidesjärven pesivän vesi-, lokki- ja rantalinnuston piste- ja poikuelaskennat 2021. 15 s.

Rintamäki, P. 2016. Tampereen Iidesjärven linnustoselvitys 2016. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry & Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen / ympäristönsuojeluyksikkö. 29 s.

<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/vesilinnut/vesilintujen-poikuelaskentaohjeet/>

<http://www.luomus.fi/fi/vesilintujen-laskentaohjeet>

LIITE 1. Pistelaskentojen havainnot. ♂♀=pari, ♂=koiras, ♀=naaras.

Laji	9.5.	23.5.
laulujoutsen	1 hautova	1 ♂♀ + 1 lintu
haapana	17 ♂♀, 6 ♂,	11 ♂♀, 2 ♂
harmaasorsa	1 ♂	
tavi	2 ♂♀, 1 ♂	1 ♂, 1 ♀
sinisorsa	8 ♂♀, 17 ♂	7 ♂♀, 15 ♂, 2 ♀
heinätavi	2 ♂	
punasotka	1 ♂	2 ♂
tukkasotka	6 ♂♀, 4 ♂, 2 ♀	3 ♂
telkkä	11 ♂♀, 4 ♂, 3 ♀	8 ♂♀, 2 ♂, 6 ♀
isokoskelo	1 ♂♀, 1 ♂	
silkkiuikku	2 hautovaa, 10 ♂♀, 8 yksinäistä lintua	3 hautovaa, 9 ♂♀, 12 yksinäistä lintua
kaulushaikara	1 (soidinhuutoa)	1 (soidinhuutoa)
nokikana	2 hautovaa, 19 muuta aikuista	21 aikuista
rantasipi	1 aikuinen	
naurulokki	41 hautovaa pesälautalla ja 3 lintutornin edustalla	52 hautovaa pesälautalla ja 5 lintutornin edustalla
ruokokerttunen	1 laulava	21 laulavaa
pajusirkku	5 laulavaa, 1 muu ♂, 2 muuta ääntelevää	4 laulavaa, 1 muu ääntelevä

LIITE 2. Poikuelaskennoissa havaitut vesilintupoikueet. ad=aikuinen, pm=poikanen,
♀=aikuinen naaraslintu

Laji	6.7.	18.7.
laulujoutsen	2 ad ja 7 pm	2 ad ja 7 pm
haapana	1 ♀ ja 1 pm + 1 ♀ ja 1 pm	1 ♀ ja 1 pm
tavi	1 ♀ ja 7 pm	1 ♀ ja 5 pm, 1 ♀ ja 5 pm
sinisorsa	1 ♀ ja 1 pm + 1 ♀ ja 2 pm + 1 ♀ ja 1 pm	1 ♀ ja 2 pm + 1 ♀ ja 2 pm + 1 ♀ ja 3 pm + 1 ♀ ja 2 pm + 1 ♀ ja 1 pm + 1 ♀ ja 2 pm + 1 ♀ ja 3 pm
tukkasotka	1 ♀ ja 1 pm	1 ♀ ja 1 pm
telkkä	1 ♀ ja 1 pm, 1 ♀ ja 2 pm, 2 pm, 5 pm, 1 ♀ ja 2 pm, 1 pm, 1 pm, 2 pm	1 pm, 1 pm, 4 pm, 1 ♀ ja 3 pm, 2 pm, 2 pm, 2 pm, 2 pm
silkkiuikku	1 ad ja 2 pm, 1 ad ja 2 pm, 1 pm, 2 ad ja 1 pm, 2 ad ja 2 pm, 1 ad ja 1 pm, 1 ad ja 1 pm, 2 ad ja 1 pm, 2 ad ja 2 pm	1 ad ja 1 pm, 1 ad ja 1 pm, 1 ad ja 1 pm, 1 ad ja 2 pm, 2 ad ja 1 pm, 1 ad ja 1 pm, 1 pm, 1 ad ja 1 pm, 2 ad ja 1 pm, 1 ad ja 2 pm, 1 ad ja 1 pm, 1 ad ja 1 pm.
nokikana	2 ad ja 2 pm, 2 ad ja 2 pm, 1 pm, 2 ad ja 2 pm, 2 ad ja 1 pm, 2 ad ja 2 pm, 3 pm, 1 ad ja 1 pm, 1 ad 2 pm	2 ad ja 2 pm, 2 pm, 2 ad ja 1 pm, 2 ad ja 1 pm, 1 ad ja 1 pm, 2 ad ja 1 pm, 1 ad ja 2 pm, 2 ad ja 5 pm, 2 ad ja 5 pm